

ISSN 2367-7031 / www.piron.culturecenter-su.org

БРОЙ # 10 / ИЗВЪНРЕДЕН БРОЙ 2015

ЮЛИЯ КРЪСТЕВА. ФОРМА И СМИСЪЛ НА БУНТА

URL: <http://piron.culturecenter-su.org/wp-content/uploads/2015/06/2015-10-mkalinova-buntyt>

БУНТЪТ?

Мария Калинова

Съвместна публикация с [Литературен вестник, бр.30/2014](#), стр. 14.

Ангажиментът на Кръстева с акта и значението на „бунта“ не е свързан просто с необходимостта да търсим *нови форми на идеализации*, но бихме могли да кажем, че днешната лекция е продължение на усилието по изграждане и поддържане на една възможност. Това е възможността да се докоснем до „точката“ на Паскал или възможността да създадеш място, от което можеш да повдигнеш въпрос и да поставяш под въпрос. В поддържането на един критичен дискурс, в проблематизирането (но да проблематизираме едновременно като „вярващи“ и „изследователи“) се крие и нашият шанс да сме *бунтуващ се мъж или жена*, едно бунтуващо се *говорецо* същество.

Но както имаме лимит за повдигане на въпроси, така Ницше говори и за един втори лимит – да чуваме въпроси. Отново във „Веселата наука“ (§196) той твърди, че ние чуваме онези въпроси, на които вече предварително знаем отговорите. Поемайки този риск, за който си давам сметка, ще се опитам набързо да очертая въпросите, които чух от Кръстева, и ги чух именно като въпроси, а не като отговори.

На първо място, към какви ценности на хуманизма можем да се върнем и как да ги преоценим? Повдигайки проблема за човека, Кръстева се връща към нуждите или по-скоро до нуждата, която го детерминира. Каква нужда да вярват имат човешките същества и също така дали тя може да бъде удовлетворена единствено от религията, знаейки колко смъртоносно може да бъде за субекта, поддържането на догмата на външния гарант. Ползвайки психоанализата по-скоро като методологическа перспектива, Кръстева намира основания да повдигне въпроса за възможността да намерим опората на един вътрешен гарант на вярата. За разлика от външния гарант, който ще ни застави да пазим мълчание, вътрешният ще ни накара да „говорим“, да сме говорещи същества и да задаваме въпроси. Онова, което днес търсим, пускайки се в бездната, празнината, мрака между две означаващи, е шансът за поява на някаква вътрешна опора, която да ни помогне да се придвижим, изпусвайки и пропускайки злото, но стъпвайки на доброто.

Тази позиция е изненадваща, доколкото възгледът на Кръстева за „бунт“ като че ли не работи в корелация с друго изработено в теорията ѝ понятие като понятието

за *трансгресия* – в смисъла на силите на онези трансверсални редове, които се връзват вертикално и пресичат, прекъсват, взривяват символното.

Бунтът е по-скоро предвижване, желание за вечно движение и преместване?

Кризата и разочарованието днес според Кръстева идват като следствие на направени вече исторически избори, а именно отхвърляйки крайните форми на идеализации каквито са идеологиите, всъщност се блокира на нивото на индивидуалния опит възможността да се появи тази вътрешна опора, която ще ни позволи да се справим с непреодолимо разстояние между невъзможното и възможното, която парадоксално ми дава основания да вярвам, че „нещото“ е възможно, въпреки че е невъзможно.

Оттук и критиката на Кръстева в лекцията срещу различни типове аутистични дискурси, които са зациклили вътре в себе по принудата на един жесток, унищожителен и самоунищожителен нагон. Бунтът не цели трансгресия на границите и разтърсване опита на индивида, а създаване на условия за включване на нови елементи в една самоизчерпваща се логика. Тези нови елементи, имащи статута на връзки с другия, са фини и незабележими като поява, но в крайна сметка, именно те са продуктивни и започват да работят по посока на една пълна и радикална трансформация.

Но какво е това ново понятие за „връзка“, което не концептуализира отношения между места или текстове по подобие на интертекстуалността, а връзките „в“ и „между“ хората?

Кръстева изследва именно възможността за осъществяване на нови връзки с другия в един иманентен план, т.е. за „отваряне към другия в цялото му различие“. В това „отваряне“ новите връзки, осъществяват, както наличието на вътрешен контекст (душевен живот), така и са условия за влизане в състава на политически субекти. Двойното движение тук е, че за да осъществим бъдещи отношения трябва да подкопаваме старите.

Оттук можем да видим и проблемът за прекъсването на връзките с миналото отново като кръстопът. Дали можем да прекъснем връзките с миналото или можем да направим смяна, избор на минало и традиция, въпрос, който много силно импонира у нас, както през Възраждането, така и за поколението на 90-те години на 20. век, особено що се отнася до бунт в поетическия език. Конкретният пример на Кръстева с връщането към традиционните източници в превода на сирийската психоаналитичка Рафа Нашед, може да се интерпретира по отношение на миналото именно като „връщане назад, за да се отвори следходното“, за каквото връщане свидетелства и санскритският корен „...+vel“ на френската дума за бунт. Т.е. човек може продължи да оставя следи само ако се опре на някакви следи, т.е. в буквалния смисъл *да продължи*.

Към поставянето под въпрос традицията – можем да прибавим и необходимостта от появата на една особена фигура на авторитет, каквата е „въображаемия баща“, който ме е предшествовал, който ме кара да вярвам, и може би – но това отново има ролята на въпрос - има смисъла на „добрия пример“?

Именно в тази фигура на „добрия баща“ и във възможността на нейната поява се концентрира лекцията. Защото тя ще ни помогне едновременно да вярваме и поставяме

под въпрос, която ще ни спаси от изначалния аутизъм, позволявайки ни да правим връзки, да се свързваме с другия, разпознавайки нещо свое у другия. Ще посоча филма на Алехандро Иняриту, посветен на атентатите на 11 септември 2001, който показва колко сме зависими етично от това разпознаване. В самия филм „11 минути, 9 секунди, 1 кадър“ се сменят черен екран с твърде далечни кадри, показващи повтарящи се механични светкавици, които имат и комичен ефект, доколкото ти не разпознаващ в тези обекти нищо човешко, а само едно безсмислено повторение, някакво „то“, докато изведнъж не се връзва онова улчване на дистанцията и приближението, в което без съмнение се вижда, че тези малки просветвания, са хора, които скачат от горящите кули. Може би в логиката на крайното зло работи една неспособност да се приближаваме и невъзможност да разпознаем нищо свое у другите, а именно: общите страхове, общият ужас от „падението“ и „отхвърлянето“ в смъртта.

Като че ли именно психоанализата, изкуството, преоткриването на различните религиозни преживявания и хуманитарните науки като такива могат да бъдат инструменти на този бунт като практики на приближаване. Те са техники за обезсилване на идеологиите, десублимирайки ги, превръщайки ги отново в незавършени мисли или може би „идеологеми“, както в духа на Бахтин, ги нарича Кръстева.

Накрая бих искала да завърша изказването си също повдигайки въпрос, отнасящ се както до бунта и формите на несъгласие като окупацията. Въпросът ми е как можем да мислим бунта, *когато наистина искаме да прекъснем*: когато се иска да скъсаме една нишка, когато се иска една конкретна логика да спре, *действително да престане*. Дори, ако трябва тази логика да бъде спряна със собственото тяло, окупирайки едно символно пространство?

Академично електронно списание за изкуство и култура „ПИРОН“
е издание на Културния център на СУ „Св. Климент Охридски“
www.culturecenter-su.org